

Sociologia de l'Empresa

Codi: 102304
Crèdits: 6

Titulació	Tipus	Curs	Semestre
2501572 Administració i Direcció d'Empreses	OT	4	0
2501573 Economia	OT	3	2
2501573 Economia	OT	4	0

Professor/a de contacte

Nom: Clara Aurora Llorens Serrano
Correu electrònic: Clara.Llorens@uab.cat

Utilització d'idiomes a l'assignatura

Llengua vehicular majoritària: català (cat)
Grup íntegre en anglès: No
Grup íntegre en català: Sí
Grup íntegre en espanyol: No

Prerequisits

No n'hi ha.

Objectius

L'objectiu de l'assignatura és donar eines a l'alumnat per a comprendre l'empresa des d'una perspectiva sociològica. Es focalitza en les diverses pràctiques de gestió laboral, d'organització del treball i la producció/servei i en els seus efectes en les condicions d'ocupació, treball i vida i en les relacions col·lectives institucionalitzades i la seva dinàmica de conflicte i cooperació dins de l'empresa. L'assignatura fa particular referència a la situació actual a Espanya.

Competències

Administració i Direcció d'Empreses

- Capacitat de comunicació oral i escrita en català, castellà i anglès, que permeti sintetitzar i presentar oralment i per escrit la feina feta.
- Capacitat de continuar aprenent en el futur de manera autònoma, aprofundint els coneixements adquirits o iniciant-se en noves àrees de coneixement.
- Demostrar iniciativa i treballar autònomament quan la situació ho demani.
- Demostrar que es coneix l'estructura de les institucions i de l'estat, la seva evolució futura i les conseqüències de possibles canvis per contribuir constructivament en el debat sobre el paper que desenvolupen en les societats actuals.
- Identificar els agents econòmics que configuren una economia, entendre com s'han interrelacionat fins a la data, com s'interrelacionen actualment i predir comportaments futurs en funció de noves circumstàncies i de la seva influència en una empresa concreta.
- Identificar millores en el procés intern de gestió per estimular la productivitat de les empreses.
- Mostrar una motivació per la qualitat de la feina feta i una sensibilitat per les seves conseqüències en el medi ambient i en la societat.
- Seleccionar i generar la informació necessària per a cada problema, analitzar-la i prendre decisions partint d'aquesta informació.

- Treballar en equip i ser capaç d'argumentar les propostes pròpies i validar o refusar raonadament els arguments d'altres persones.
- Valorar el compromís ètic en l'exercici professional.

Resultats d'aprenentatge

1. Analitzar el paper de la regulació en l'ocupació a Espanya.
2. Aplicar l'anàlisi sociològica a les estructures socials actuals.
3. Avaluar les interrelacions entre empresa i ocupació.
4. Capacitat de comunicació oral i escrita en català, castellà i anglès, que permeti sintetitzar i presentar oralment i per escrit la feina feta.
5. Capacitat de continuar aprenent en el futur de manera autònoma, aprofundint els coneixements adquirits o iniciant-se en noves àrees de coneixement.
6. Demostrar iniciativa i treballar autònomament quan la situació ho demani.
7. Identificar possibilitats de millora de les relacions laborals.
8. Interpretar els principis bàsics de la sociologia.
9. Mostrar una motivació per la qualitat de la feina feta i una sensibilitat per les seves conseqüències en el medi ambient i en la societat.
10. Seleccionar i generar la informació necessària per a cada problema, analitzar-la i prendre decisions partint d'aquesta informació.
11. Treballar en equip i ser capaç d'argumentar les propostes pròpies i validar o refusar raonadament els arguments d'altres persones.
12. Valorar el compromís ètic en l'exercici professional.

Continguts

1. Taylorisme i fordisme
2. L'enfocament sociotècnic i la producció lleugera
3. Formes de flexibilització de la jornada laboral
4. Formes de flexibilització contractual
5. Flexibilització en l'organització de la producció i el servei.
6. Processos de negociació col·lectiva.
7. Treball, treball assalariat i mercat laboral.
8. Norma social de l'ocupació?

Metodologia

La feina en hores lectives suposa assistir a les classes teòriques i treballar i debatre sobre casos o una determinada qüestió, de forma col·lectiva en grups petits i en plenari. En hores lectives es presentaran els conceptes específics i s'aprofundirà en aspectes bàsics de l'assignatura mitjançant la consideració de casos que els exemplifiquen, el treball en grup i el debat amb la resta d'alumnat i professorat. Les dinàmiques de cadascuna de les activitats es detallaran pel professorat. L'assistència a l'aula, si bé no és obligatòria, s'avaluarà i determinarà també, el contingut de l'examen individual.

El treball extern autònom és obligatori i avaluable. Per una banda, suposa la preparació i la confecció de manera grupal (4 persones) d'un informe per escrit d'entre 8 i 10 pàgines (6000 paraules), del que caldrà preparar i realitzar una presentació a l'aula. Amb anterioritat, s'haurà d'assistir obligatòriament a un mínim de 3 tutories, preparatòries dels lliuraments avaluable, en les dates establertes pel professorat. El professorat assignarà una pràctica de gestió laboral a cada grup. L'alumnat haurà d'elaborar un breu marc conceptual,

dissenyar, realitzar i analitzar una entrevista a un/a treballador/a assalariada en relació a la pràctica de gestió i els seus efectes en les condicions de treball i en les condicions de vida i identificar i analitzar la seva regulació en el conveni col·lectiu aplicable. Per altra part, s'ha d'estudiar per un examen individual tipus test sobre el treballat en les hores lectives i els textos corresponents de la bibliografia bàsica.

Activitats formatives

Títol	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Tipus: Dirigides			
classes magistrals	33	1,32	1, 2, 3, 5, 7, 8
classes pràctiques	13	0,52	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12
Tipus: Supervisades			
Tutories	5	0,2	1, 2, 3, 5, 7, 10
Tipus: Autònomes			
Lectura textos i materials de classe, treball individual i en equip	95,5	3,82	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Avaluació

Al llarg del curs es realitzaran diferents activitats avaluable. Per accedir al càlcul de la nota final s'ha d'haver aprovat amb suficiència la part grupal i l'examen individual, que no faran mitja entre elles sinó que es recuperaran autònomament. Serà no evaluable l'alumnat que no hagi presentat qualsevol de les dues parts de la pràctica grupal o no realitzi l'examen individual.

El treball grupal (4 persones) s'avaluarà en dos moments i suposarà el 40% de la nota final. El professorat assignarà una pràctica de gestió laboral a cada grup. Per una banda s'avaluarà el marc conceptual i el disseny de l'entrevista que suposarà el 20% de la nota grupal. I per altra l'anàlisi de l'entrevista i la discussió en relació al marc conceptual i al conveni col·lectiu aplicable, que suposarà l'altra 20% de la nota grupal. La realització d'aquest treball exigeix l'assistència a un mínim de 3 tutories de manera obligatòria: la primera, en la que es discutirà el marc conceptual, el guió d'entrevista i la selecció de la persona a entrevistar (abans del lliurament de la primera part del treball); la segona, en la que es discutirà l'anàlisi de l'entrevista; la tercera, en la que es discutirà la presentació a l'aula del treball realitzat (abans del dia establert per a aquesta presentació).

L'assistència a l'aula en hores lectives no és obligatòria; amb tot, un mínim d'assistència del 70% suposa un 10% de la nota, que avalua la participació en el debat amb la resta d'alumnat i professorat a l'aula. Així mateix, suposarà un contingut d'examen diferent. Qui NO hagi assistit a un mínim del 70% d'hores lectives, farà un examen sobre labibliografia bàsica de l'assignatura. Qui hagi assistit a aquest mínim establert, l'examen serà majoritàriament sobre el treballat en les hores lectives.

L'examen individual serà tipus test i suposarà el 50% de la nota final. Constarà de 20 preguntes i les respostes errònies restaran 0.30.

Calendari d'activitats d'avaluació

Les dates de les diferents proves d'avaluació (exàmens parcials, exercicis en aula, entrega de treballs, ...) s'anunciaran amb suficient antelació durant el semestre.

La data de l'examen final de l'assignatura està programada en el calendari d'exàmens de la Facultat.

"La programació de les proves d'avaluació no es podrà modificar, tret que hi hagi un motiu excepcional i degudament justificat pel qual no es pugui realitzar un acte d'avaluació. En aquest cas, les persones

responsables de les titulacions, prèvia consulta al professorat i a l'estudiantat afectat, proposaran una nova programació dins del període lectiu corresponent." **Apartat 1 de l'Article 115. Calendari de les activitats d'avaluació (Normativa Acadèmica UAB)**

Els estudiants i les estudiantes de la Facultat d'Economia i Empresa que d'acord amb el paràgraf anterior necessitin canviar una data d'avaluació han de presentar la petició omplint el document Sol·licitud reprogramació prova https://eformularis.uab.cat/group/deganat_feie/reprogramacio-proves

Procediment de revisió de les qualificacions

Coincidint amb l'examen final s'anunciarà el dia i el mitjà en que es publicaran les qualificacions finals. De la mateixa manera s'informarà del procediment, lloc, data i hora de la revisió d'exàmens d'acord amb la normativa de la Universitat.

Procés de Recuperació

"Per participar al procés de recuperació l'alumnat ha d'haver estat prèviament avaluat en un conjunt d'activitats que representi un mínim de dues tercers parts de la qualificació total de l'assignatura o mòdul." **Apartat 3 de l'Article 112 ter. La recuperació (Normativa Acadèmica UAB)**. Els estudiants i les estudiantes han haver obtingut una qualificació mitjana de l'assignatura entre 3,5 i 4,9.

La data d'aquesta prova estarà programada en el calendari d'exàmens de la Facultat. L'estudiant que es presenti i la superi aprovarà l'assignatura amb una nota de 5. En cas contrari mantindrà la mateixa nota.

Irregularitats en actes d'avaluació

Sense perjudici d'altres mesures disciplinàries que s'estimin oportunes, i d'acord amb la normativa acadèmica vigent, "en cas que l'estudiant realitzi qualsevol irregularitat que pugui conduir a una variació significativa de la qualificació d'un acte d'avaluació, es qualificarà amb 0 aquest acte d'avaluació, amb independència del procés disciplinari que s'hi pugui instruir. En cas que es produeixin diverses irregularitats en els actes d'avaluació d'una mateixa assignatura, la qualificació final d'aquesta assignatura serà 0". **Apartat 10 de l'Article 116. Resultats de l'avaluació. (Normativa Acadèmica UAB)**

Activitats d'avaluació

Títol	Pes	Hores	ECTS	Resultats d'aprenentatge
Examen final individual	50%	2	0,08	1, 2, 3, 4, 6, 7, 8, 10
Treball grupal + assistència	50%	1,5	0,06	1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8, 9, 10, 11, 12

Bibliografia

BIBLIOGRAFIA Bàsica:

1. Taylorisme i fordisme

Finkel, L. (1994), "F. W. Taylor: la direcció científica", "La producció en massa", "La tesis de la descualificació: Braverman" y "La tradició del anàlisis del proceso de trabajo" en Finkel, L. (1994): *La organización social del trabajo*, Madrid, Pirámide. (TAMBÉ PER A TEMA 2)

Moncada S. y Llorens C. (2007) "Factores psicosociales" y (*) Page A. y García-Molina C. "Ergonomía" en Ruiz-Frutos C. y García A.M., Delclòs J. y Benavides F., (2007): *Salud Laboral. Conceptos y técnicas para la prevención de riesgos laborales*. 3 a edició, Ed. Masson, Barcelona. (TAMBÉ PER A TEMA 2)

2. L'enfocament sociotècnic i la producció lleugera

Prida B. (1988): "Viejas y nuevas formas de organizar el trabajo" en Garmendia y otros (1988) *Sociología industrial y de la empresa*. Ed Aguilar, Madrid. (TAMBE PER A TEMA 1)

Köhler, H-D. y Martín Artiles, A. (2005): "La producción ligera" y "El enfoque sociotécnico y el sistema de producción reflexivo", a Köhler, H-D. y Martín Artiles, A.: *Manual de la sociología del trabajo y de las relaciones laborales*, Madrid, Delta.

Sisson, K. (1996): *La participación directa en el cambio organizativo. Acortar distancias, ideas y práctica*, Fundación Europea para la Mejora de las Condiciones de Vida y Trabajo, Dublín.

3. Formes de flexibilització del temps de treball

- Carrasco C. y otros (2003): "Flexibilidad productiva y cambios en los tiempos de trabajo" en Carrasco C, Alabart A, Coco A, Domínguez M, Martínez A, Mayordomo M, Recio A, Serrano M. (2003): *Tiempos, trabajos y flexibilidad: una cuestión de género*. N 78. Instituto de la Mujer, Madrid, Ministerio de Trabajo y Asuntos Sociales.

- Carrasco C y Recio A (2014): "Del tiempo medido a los tiempos vividos" en *Revista de Economía Crítica* nº 17, accessible en http://revistaeconomiacritica.org/sites/default/files/revistas/n17/05_Carrasco-Recio_DelTiempoMedido.pdf

4. Formes de flexibilització contractual

- Pitxer J, Sánchez A, Lorente R. 2016. "Dinámica del modelo productivo y extensión de la temporalidad en el mercado laboral español". En: Rocha F y Beneyto P (Dirs.) *Crisis y desigualdad. II Congreso de Trabajo Economía y Sociedad*. Madrid: Fundación 1º de Mayo, 2016. pp 294-316
<http://www.1mayo.ccoo.es/nova/files/1018/LibroActasII.pdf>

- Verd JM y López-Andreu M (2016). Crisis del empleo y polarización de las trayectorias laborales. El caso de los adultos jóvenes en Cataluña. *Papers*, vol 101, n1, pp.5-30. Accesible:
<http://papers.uab.cat/article/view/v101-n1-verd-lopez-andreu>

- De Alós-Moner R. (2016) "Radiografía de la precarización del empleo en España" Accesible en:
<http://www.bez.es/395786614/Radiografia-de-la-precarizacion-del-empleo-en-Espana.html>

5. Flexibilització en l'organització de la producció i el servei.

- Banyuls J y Lorente R. (2010): "La industria del automóvil en España: Globalización y gestión laboral" en *Revista de Economía Crítica*, nº9. Disponible en
http://revistaeconomiacritica.org/sites/default/files/revistas/n9/2_Banyuls_Llorente.pdf

- Moreno, S; Godino, A; Recio, A (2014): "Servicios externalizados y condiciones laborales: De la competencia de precios a la presión de los tiempos de trabajo". *Sociología del Trabajo*, núm. 81, pp. 50-67.

6. Processos de negociació col·lectiva.

- Martín Artiles, A (2014): "2. Reforma de la negociación colectiva en Presentación. Transformaciones recientes en el modelo de relaciones laborales". En *Anuario IET de Trabajo y Relaciones Laborales*, Vol. 2, pp. 10-17. Accesible en: <http://dx.doi.org/10.5565/rev/aiet.23>

- García Calavia M.A., Rigby M. (2016): "Recursos de poder de los sindicatos en España. Su examen a través de la negociación colectiva". En: *Sociología del trabajo*, Nº 87, 2016, págs. 7-24

7. Treball, treball assalariat i mercat laboral.

- Breman, J. (2014): El precariado: un concepto espurio. *New Left Review*, núm 84, pp 143-152.

- Standing G (2014): Por qué el precariado no es un «concepto espurio. *Sociología del Trabajo*, núm. 82, pp. 7-15.

- Torns, T., Recio C. (2012): Las desigualdades de género en el mercado de trabajo: entre la continuidad y la transformación. En *Revista de Economía Crítica*, nº14. Disponible en <http://revistaeconomiacritica.org/sites/default/files/revistas/n14/Semimonografico-4.-Torns-Recio.pdf>

8. Norma social de l'ocupació?

- Prieto C (2013). "Las políticas de empleo en el marco de las metamorfosis de la norma social del trabajo" En *Clivatge*, nº2. Disponible en: <http://revistes.ub.edu/index.php/clivatge/article/view/10023/12892>

- Jódar P, Pericàs J.M. (2017): "Precarización y degradación del trabajo" En *Revista de Economía Crítica*, nº23. Disponible en http://www.revistaeconomiacritica.org/sites/default/files/revistas/n23/PereJodar-JuanMPericas_Precarizacion-y-d

Bibliografia complementària

- Alós-Moner Vila R. Segmentación de los mercados de trabajo y relaciones laborales. El sindicalismo ante la acción colectiva. Cuadernos de relaciones laborales, ISSN 1131-8635, Vol. 26, Nº 1, 2008, págs. 123-148. <http://revistas.ucm.es/index.php/CRLA/article/view/CRLA0808120123A/32270>

- Baglioni, G. y Crouch, C. (1992): *Las relaciones laborales en Europa. El desafío de la flexibilidad*, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social, Madrid.

- Borderías C., Carrasco C., Alemany C. (comps.) (1994), *Las mujeres y el trabajo. Rupturas conceptuales*, Fuhem-Icaria, Barcelona.

- Cano E (2007). "La extensión de la precariedad laboral como norma social" en *Sociedad y Utopía. Revista de Ciencias Sociales*. Num 29.

- Carrasquer P (2012): "El empleo a tiempo parcial: un nuevo rasgo del modelo de empleo español" en *Debates sobre el tiempo parcial*. Centro de estudios, Investigación e Historia de Mujeres 8 de mayo. Fundación Primero de Mayo. Accesible: http://ddd.uab.cat/pub/artpub/2012/129137/obsmujtrab_a2012m3n7a1iSPA.pdf

- Castillo, J.J. (1989): "La división del trabajo entre empresas", en *Sociología del Trabajo* n 5. Madrid, Siglo XXI.

- Charron E. y Freyssenet M. (1996): "La "producción reflexiva" en la fábrica Volvo de Uddevalla, en *Sociología del Trabajo*, n. 27, Madrid, Siglo XXI.

- Coriat, B. (1983), *El taller y el cronómetro*, Siglo XXI, Madrid.

- Coriat, B. (1994), *Pensar al revés*, Siglo XXI, Madrid.

- Edwards, P.K. (1990): *El conflicto en el trabajo. Un análisis materialista de las relaciones laborales en la empresa*, Madrid, Ministerio de Trabajo y Seguridad Social.

- Fernández Steinko A. (2001) "El sabor agri dulce de los grupos de trabajo" en *Cuaderno de Relaciones Laborales*, núm. 18, Madrid. Disponible en <http://revistas.ucm.es/index.php/CRLA/article/view/CRLA01001120257A>

- Harrison, B. (1997): *La empresa que viene. La evolución del poder empresarial en la era de la flexibilidad*, Barcelona, Paidós.

- <http://www.eurofound.europa.eu/>

- Hyman R. (1981). *Relaciones industriales. Una introducción marxista*. Madrid, Blume.

- Köhler, H.D. (2001): "La máquina que cambió el mundo cumplió diez años. El debate sobre la producción ligera", a *Sociología del Trabajo*, núm. 41, Madrid, Siglo XXI.

- Köhler, H-D. y Martín Artiles, A. (2005): *Manual de la sociología del trabajo y de las relaciones laborales*, Madrid, Delta.
- Lahera A (2006): "¿Hacia una producción enriquecida?: Trabajo en grupo y recualificación en empresas de ingeniería mecánica" en *Revista de Antropología Iberoamericana*, vol 1, n. 3, Madrid, AIBR. Disponible en <http://www.aibr.org/antropologia/01v03/articulos/010303.pdf>
- Lahera Sánchez A. La participación de los trabajadores en la calidad total: nuevos dispositivos disciplinarios de organización del trabajo. En: REIS, 106, Madrid: 2004.
- Lope A (2014): Negociación en la empresa e individualización: tendencias más significativas de los cambios en la negociación colectiva". Anuario IET de Trabajo y Relaciones Laborales, Vol. 2, 61-65. <http://dx.doi.org/10.5565/rev/aiet.27>
- Maruani, M., Rogerat, Ch., Torns, T. (dirs) (2000), *Las nuevas fronteras de la desigualdad. Hombres y mujeres en el mercado de trabajo*, Icaria-Antrazyt, Barcelona.
- Martín A. (2008): "¿Modelo social europeo de bajo coste? En Arxius de Ciències Socials, num18. Disponible en <http://www.uv.es/sociolog/arxius/ARXIUS%2018/03.%20MARTIN.pdf>
- Miguélez, F. (1995): "Estrategias e ideologías de la flexibilidad", *Mientras Tanto*, n.60, Barcelona.
- Miguélez, F. y Prieto, C. (1991): *Las relaciones laborales en España*, Siglo XXI, Madrid.
- Miguélez, F. y Prieto, C. (1999): *Las relaciones de empleo en España*, Siglo XXI, Madrid.
- Moreno S (2010). El tiempo de trabajo: de la jaula dorada a la libertad azarosa en *Cuadernos de Relaciones Laborales*, n 28, Madrid. Disponible en <http://revistas.ucm.es/index.php/CRLA/article/view/CRLA1010220299A/32202>
- Pastor A (2012). "Aproximación jurídica a la reforma laboral" en Newsletter #2 de l' Institut de Estudis del Treball pp. 2-8. Accesible: <http://iet.uab.cat/documents/Newsletters/IETNewsletter2.pdf>
- Pastor A (2014): "La reforma del sistema de negociación colectiva español y sus implicaciones desde una perspectiva jurídica". Anuario IET de Trabajo y Relaciones Laborales, Vol. 2, 35-47. <http://dx.doi.org/10.5565/rev/aiet.25>
- Pitxer J.V. y Sánchez A. (2008): "Estrategias sindicales y modelo económico español" en Cuadernos de Relaciones Laborales, n 26, Madrid. Disponible en <http://revistas.ucm.es/index.php/CRLA/article/view/CRLA0808120089A/32269>
- Prieto C (coord) (2015): *Trabajo, cuidados, tiempo libre y relaciones de genero en la sociedad española*. Col. Biblioteca de Ciencias sociales nº 26. Madrid: Cinca.
- Prieto C (coord) (2009): *La calidad del empleo en España: una aproximación teórica y empírica*. Col. Economía y Sociología del Trabajo, n. 47. Madrid: Ministerio de trabajo e Inmigración.
- Prieto C y otros (2008): *Nuevos tiempos del trabajo. Entre la flexibilidad competitiva de las empresas y las relaciones de género*. Colección monografías n 255, CIS, Madrid.
- Recio A. y Banyuls J. (2011) Crisis y modelos nacionales de empleo: la experiencia de diez países europeos en la crisis. En *Revista de Economía Crítica*, nº11. Disponible en http://revistaeconomiacritica.org/sites/default/files/revistas/n11/REC11_7_AlbertRecio_JosephBanyuls.pdf
- Recio, C. (2014): "Paro masivo. Precariados. Descualificados. Otro modelo de relaciones laborales". Anuario 2014. Fundación 1º de Mayo, pp. 117-121 . http://ddd.uab.cat/pub/artpub/2014/129134/anufunmay_a2014p117iSPA.pdf
- Regini, M. (1992) "Los empresarios frente al problema del consenso", a *Sociología del Trabajo*, núm. 16, Madrid, Siglo XXI.

- Rubery J. Developing segmentation theory: a thirty years perspective. *Économies et Sociétés* 2007; 6: 941-64.
- Serrano R (2014). El contrato a tiempo parcial: claves de la reforma de 2013 *Por Experiencia*, nº 66. En: <http://www.porexperiencia.com/articulo.asp?num=66&pag=12&titulo=El-contrato-a-tiempo-parcial-claves-de-la-re>
- Sisson, K. (1996): *La participación directa en el cambio organizativo. Acortar distancias, ideas y práctica*, Fundación Europea para la Mejora de las Condiciones de Vida y Trabajo, Dublín.
- UGT-FeSMC (2016): *Empresas multiservicios o cómo precarizar el empleo* Disponible en: http://www.ugt.es/Publicaciones/Informe_Ana%CC%81lisisEmpresas_Multiservicios_2016_UGT.pdf
- VVAA (2013): La jornada irregular y sus efectos. Dossier. En *Por Experiencia* núm: 63, pp. 10 a 16. Accesible: <http://www.porexperiencia.com/articulo.asp?num=63&pag=03&titulo=Sumario>
- VVAA (2009): Dossier: Trabajo a turnos. En *Por Experiencia*, nº 46. Accesible: <http://www.porexperiencia.com/articulo.asp?num=46&pag=pag=03&titulo=Sumario>